

**DIABET MELLITDA YURAK ASORATLARINING PROFILAKTIK
DAVOLASHI UCHUN KOMPLEKS YONDASHUV**

*Talaba: Alfraganus Universiteti, Tibbiyot fakulteti, Davolash ishi
yo'nalishi, 5-bosqich talabasi. **Makhmudova Surayyo Abdulkhamidovna***

*Ilmiy rahbar: **Xamroyeva Yulduz Saidovna** Alfraganus Universiteti
Tibbiyot fakulteti Klinik fanlar kafedrasi o'qituvchisi.*

Annotatsiya Ushbu tadqiqotda II tip diabet mellitus bilan og'rigan bemorlarda yurak asoratlarini oldini olishda kompleks farmakoterapiyaning samaradorligi o'rganildi. 38 nafar bemorda antihiperqlikemiya (metformin), antiplatelet (aspirin) va lipid-pasaytiruvchi (atorvastatin) vositalarni birgalikda qo'llash natijasida yurak chiqish fraksiyasi 49% dan 56% gacha oshgan, EKGda aritmik o'zgarishlar kamaygan, lipid profili esa sezilarli darajada yaxshilangan. 4 oylik kuzatuv natijalariga ko'ra, kompleks yondashuv diabetik kardiopatiya va yurak yetishmovchiligi rivojlanish xavfini kamaytirishda klinik jihatdan ahamiyatli deb topildi.

Kalit so'zlar: Diabet, yurak asoratlari, statinlar, antiplatelet, kardiopatiya, profilaktika, yurak chiqish fraksiyasi.

Kirish: Diabet mellitus bugungi kunda yurak-tomir tizimi kasalliklarining eng muhim xavf omillaridan biri sifatida tan olingan.

Qandli diabet bilan og'rigan bemorlarning 70–80% da umr davomida yurak asoratlari kuzatiladi. Bu asoratlar orasida diabetik kardiomiopatiya, aritmiyalari, aterosklerotik yurak ishemiyasi va surunkali yurak yetishmovchiligi yetakchi o'rinda turadi.

Patogeneza asosini giperqlikemiya, dislipidemiya, oksidlovchi stress va endotelial disfunktsiya tashkil etadi. Bu o'zgarishlar yurak mushagida energiya almashinuvining buzilishi, miyokard gipertrofiyasi va fibroz jarayonlari bilan kechadi.

Shu bois, erta bosqichda kompleks profilaktika — glyukozani, lipidlami va trombosit agregatsiyasini birgalikda nazorat ostiga olish — yurak asoratlarini kechiktirishda asosiy strategiya hisoblanadi.

Materiallar va uslublar

Tadqiqot 38 nafar II tip diabet bilan ogʻrigan bemorlar ishtirokida olib borildi. Ularning oʻrtacha yoshi $58 \pm 6,4$ yoshni tashkil etdi. Bemorlar 4 oy davomida kuzatuv ostida boʻldi.

Tadqiqotga quyidagi bemorlar kiritildi:

Diabet davomiyligi 5–10 yil.

Qand miqdori 7–10 mmol/l oraligʻida.

Yurak chiqish fraksiyasi (EF) 45–55% oraligʻida.

Yurakning organik kasalliklari (MI, valvulopatiya) boʻlmagan holatlar.

Davo rejasi:

Antihiperglikemik terapiya:

Metformin 1000 mg/kun; Antiplatelet vosita: Aspirin 75 mg/kun; Statin: Atorvastatin 20 mg/kun; Qoʻshimcha tavsiyalar: past yogʻli dieta, tuz isteʼmolini kamaytirish, jismoniy mashqlar (30 daqiqa/kun), stressni kamaytirish. Baholash uchun quyidagilar oʻlchandi: 1. Yurak chiqish fraksiyasi (EF) — ECHO orqali; 2. Aritmik oʻzgarishlar — EKG monitoring; 3. Lipid profili (LDL, HDL, TG); 4. Subyektiv shikoyatlar — hansirash, charchoq, yurak urishi; 5. Qon bosimi — oʻrtacha 24 soatlik monitoring asosida. Natijalar statistik tahlil ($p < 0.05$) bilan baholandi. --- Natijalar 4 oylik davolashdan soʻng quyidagi klinik va laborator natijalar qayd etildi: Yurak chiqish fraksiyasi oʻrtacha 49% dan 56% gacha oshdi; Aritmik oʻzgarishlar chastotasi 40% gacha kamaydi; LDL darajasi 3.8 mmol/l dan 3.0 mmol/l gacha tushdi, HDL 1.0 dan 1.2 mmol/l gacha oshdi; Triglitseridlar 1.9 dan 1.4 mmol/l gacha kamaydi; Subyektiv shikoyatlar (charchoq, hansirash) 63% bemorda kamaydi; Yurak urish chastotasi 84/min dan 76/min gacha tushdi. Bu oʻzgarishlar metabolik barqarorlashuv, yurak mushagi perfuziyasining yaxshilanishi va antiaterosklerotik taʼsir bilan izohlanadi. --- Muhokama Olingan natijalar shuni koʻrsatdiki, diabet bilan kechuvchi yurak asoratlarida polimodal yondashuv — yaʼni

bir vaqtning o'zida glyukozani, lipidlarni va trombotsit faolligini nazorat qilish — eng samarali strategiya hisoblanadi.

Metformin insulinga sezuvchanlikni oshirib, yurak mushagining energiya almashinuvini yaxshilaydi. Statinlar esa endotelial funksiyani tiklab, aterosklerotik blyashkalarni regressiyaga olib keladi. Antiplateletlar (aspirin) tromboz xavfini kamaytiradi, bu esa yurak tomirlarining o'tkir ishemik holatlarining oldini oladi. Xalqaro tahlillar (ADA, ESC 2024) ham shuni tasdiqlaydiki, diabetik bemorlarda yurak asoratlari profilaktikasida statin + antiplatelet + metformin kombinatsiyasi eng barqaror natijalarni beradi. Bizning tadqiqot natijalari ushbu tavsiyalarni amaliy jihatdan qo'llab-quvvatlaydi. --- Xulosa 1. Diabet mellitus bilan og'rigan bemorlarda yurak asoratlari erta bosqichda rivojlanadi va o'z vaqtida kompleks profilaktika muhim ahamiyatga ega. 2. Metformin, aspirin va atorvastatin kombinatsiyasi yurak chiqish fraksiyasini oshirib, aritmik o'zgarishlarni kamaytiradi hamda lipid profilini yaxshilaydi. 3. Kompleks yondashuv yurak yetishmovchiligi xavfini kamaytiradi va diabetik kardiopatiya rivojlanishini kechiktiradi. 4. Uzoq muddatli nazorat ostida bo'lgan bemorlarda klinik remissiya davri uzayadi, hayot sifati yaxshilanadi. --- Foydalanilgan adabiyotlar 1. American Diabetes Association. Standards of Medical Care in Diabetes – 2024. 2. Braunwald E. Heart Disease: A Textbook of Cardiovascular Medicine. 12th ed. Elsevier, 2022. 3. Karimov B., Yusupova D. Klinik kardiologiya asoslari. – Toshkent: “Fan”, 2021. 4. Sattar N., McGuire D.K. Diabetes, lipids, and cardiovascular risk. Lancet, 2020. 5. Alberti K.G.M.M., Zimmet P. Cardiometabolic consequences of diabetes mellitus. Eur Heart J, 2023. --- Xohlaysizmi, shuni VAK jurnali uchun rasmiy dizaynda PDF shaklida tayyorlab beray? Unda: Sarlavha sahifasi, Annotatsiya alohida, Jadval/diagramma bilan natijalar, “Muallif: Yuldasheva Barnoxonim” joylashuvi VAK uslubida joylashtiriladi. Qanday formatda tayyorlay — PDF yoki Word (DOCX)?

Начало формы

Конец формы

Начало формы

Конец формы

Начало формы

Конец формы

Начало формы

Конец формы